Enskild motion M1689

SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1218

av John E. Weinerhall (M)

Ökade investeringar i svenska tillväxtföretag genom AP-fonderna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över AP-fondernas uppdrag och placeringsregler i syfte att öka möjligheterna att investera pensionskapital i svenska uppstarts- och tillväxtföretag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för AP-fonderna att delta i finansieringen av mindre och medelstora svenska tillväxtföretag, särskilt i de utvecklingsfaser där tillgången till långsiktigt kapital är begränsad, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige är ett av världens mest innovativa länder med en lång tradition av framgångsrikt företagande, teknisk utveckling och entreprenörskap. Från våra stora industriföretag till dagens snabbväxande teknikbolag har innovationer och företagsamhet lagt grunden för Sveriges välstånd. Samtidigt finns det betydande utmaningar för mindre och framväxande företag att få tillgång till det kapital som krävs för att utveckla nya produkter, expandera sin verksamhet och växa till internationellt konkurrenskraftiga företag.

Det är därför rimligt att ställa sig frågan varför en så begränsad del av vårt gemensamma pensionskapital investeras i morgondagens svenska företag samtidigt som mycket stora belopp placeras på utländska börser.

De svenska AP-fonderna förvaltar ett betydande kapital som ska bidra till att trygga framtidens pensioner. Vid utgången av 2025 uppgick buffertfondernas samlade tillgångar till drygt 2 200 miljarder kronor. Därtill kommer Sjunde AP-fonden som förvaltar premiepensionskapital. Fondernas främsta uppgift är och ska även fortsättningsvis vara att skapa långsiktigt hög avkastning till en ansvarsfull risknivå. Det är pensionsspararnas pengar som förvaltas och de ska inte användas för att finansiera olönsamma politiska projekt. Däremot finns det anledning att ifrågasätta om dagens förvaltning i tillräcklig utsträckning tar till vara de investeringsmöjligheter som finns i svenska företag med stor tillväxtpotential.

En betydande andel av pensionskapitalet investeras i dag på internationella kapitalmarknader, inte minst i stora amerikanska börsbolag. Enligt Sjunde AP-fondens redovisning för juni 2026 var omkring 60 procent av den noterade aktieportföljen placerad i Nordamerika. Samtidigt utgjorde svenska aktier endast omkring 0,7 procent av AP7 Aktiefonds totala portfölj vid utgången av 2025. Det är en fördelning som till stor del följer den globala aktiemarknadens sammansättning, men som också innebär att mycket stora delar av det svenska pensionskapitalet investeras i redan etablerade utländska företag i stället för i framväxande svenska verksamheter.

Internationell riskspridning är naturligtvis viktig och har bidragit till en god avkastning för pensionsspararna. Det finns emellertid inget som säger att den långsiktigt bästa förvaltningen alltid måste innebära en så omfattande koncentration till ett begränsat antal stora internationella bolag. Sverige har goda förutsättningar att utveckla nya framgångsrika företag inom allt från industri och avancerad tillverkning till medicinteknik, försvarsteknik och digitala tjänster. Att i större utsträckning investera i dessa företag skulle kunna förena möjligheten till god långsiktig avkastning med att bidra till utvecklingen av det svenska näringslivet.

Ett av de största problemen för många tillväxtföretag uppstår när verksamheten lämnar uppstartsfasen och behöver betydligt större kapital för att expandera. Det kan handla om att bygga produktionsanläggningar, kommersialisera forskning eller etablera sig på internationella marknader. I dessa skeden kan kapitalbehoven snabbt växa från några miljoner till hundratals miljoner kronor. Samtidigt är tillgången till långsiktigt svenskt kapital ofta mer begränsad än i de allra tidigaste investeringsfaserna.

Konsekvensen kan bli att lovande svenska företag blir beroende av utländska investerare eller att verksamheter och ägande successivt flyttas från Sverige.

Enligt Tillväxtanalys uppgick riskkapitalinvesteringarna i svenska företag till 6,9 miljarder kronor under 2024, varav utländska riskkapitalfonder stod för omkring 3,7 miljarder kronor. Utländskt kapital är en viktig tillgång för svensk ekonomi och ska naturligtvis välkomnas. Samtidigt bör vi ha en ambition att även svenskt kapital i större utsträckning kan vara med och finansiera de företag som ska skapa framtidens arbetstillfällen och välstånd.

Det är särskilt anmärkningsvärt att utvecklingen inom Sjätte AP-fonden gått i motsatt riktning. Fonden, som hade ett särskilt uppdrag att investera i onoterade företag och riskkapital, hade 2015 omkring 67 procent av sitt kapital investerat i företag med svensk hemvist. Vid utgången av 2025 hade motsvarande andel minskat till endast 11 procent. Samtidigt har exponeringen mot amerikanska och andra europeiska investeringar ökat kraftigt. Sedan den 1 januari 2026 har Sjätte AP-fondens verksamhet införlivats i Andra AP-fonden. Det är därför angeläget att den kompetens och erfarenhet som byggts upp inom investeringar i onoterade företag inte bara bevaras, utan också används för att stärka möjligheterna att investera i mindre svenska tillväxtföretag.

I oktober 2026 presenterade Riksrevisionen en granskning av det statliga riskkapitalet. Av denna framgår bland annat att Saminvest uppmärksammat bristen på kapital i senare investeringsfaser och föreslagit åtgärder för att underlätta för större institutionella investerare, däribland pensionsfonder, att delta i sådana investeringar. Det visar att det finns ett behov av att se över hur det långsiktiga institutionella kapitalet bättre kan bidra till företagens kapitalförsörjning.

Frågan är inte minst relevant för regioner med starka innovationsmiljöer. I Östergötland finns exempelvis Linköpings universitet och en lång tradition av teknisk forskning och företagande. Genom universitetet, Science Park-miljöerna och företagsinkubatorer utvecklas nya verksamheter med potential att växa och skapa arbetstillfällen. Att dessa företag ska kunna fortsätta utvecklas och expandera i Sverige förutsätter också att det finns tillgång till kapital när verksamheterna når nästa tillväxtfas. Det gäller naturligtvis inte bara Östergötland, utan även andra delar av landet där nya företag och innovationer växer fram.

Mot denna bakgrund bör AP-fondernas uppdrag och placeringsregler ses över. En möjlighet är att utveckla särskilda investeringsmandat inriktade på svenska uppstarts- och tillväxtföretag, där investeringarna görs genom professionellt förvaltade

riskkapitalfonder eller i samarbete med privata investerare. På så sätt kan riskerna spridas mellan ett stort antal företag samtidigt som investeringsbesluten fattas på affärsmässiga grunder. Det bör också prövas om de begränsningar som finns för investeringar i onoterade företag behöver förändras för att möjliggöra ett större deltagande från AP-fonderna.

Det innebär inte att pensionskapitalet ska styras till vissa företag genom politiska beslut eller att avkastningskraven ska åsidosättas. Tvärtom måste varje investering kunna motiveras utifrån sin långsiktiga avkastningspotential och risk. Däremot bör det finnas en tydligare ambition att svenska pensionsfonder också ska kunna vara långsiktiga ägare i de företag som har förutsättningar att utvecklas till morgondagens stora svenska arbetsgivare.

Det svenska pensionskapitalet har byggts upp genom generationer av människors arbete. Det är därför rimligt att en större del av detta kapital, när det kan ske med god avkastning och ansvarsfull riskhantering, också investeras i utvecklingen av den svenska ekonomin. Ett växande och konkurrenskraftigt svenskt näringsliv skapar nya arbetstillfällen, stärker skattebasen och bidrar till att finansiera framtidens välfärd och pensioner.

Sverige ska även fortsättningsvis vara öppet för internationella investeringar och svenska pensionsfonder ska kunna investera globalt. Det bör emellertid inte vara en självklarhet att allt större delar av vårt gemensamma kapital placeras i redan etablerade amerikanska börsbolag samtidigt som svenska tillväxtföretag söker långsiktiga investerare. Vi behöver i större utsträckning våga investera i vår egen framtid.

John E. Weinerhall (M)